

DEEL I

I

Olga deed boter in een pan en vroeg of hij één of twee eieren wilde.

‘Drie,’ zei David. Hij zat aan tafel op het middageten te wachten.

‘Nee, twee is genoeg.’

Ze beet op de nagel van haar pink en ging voor het raam staan. Aan de overkant van het erf brandde nog steeds de lamp boven de schuurdeur. Haar man deed die ’s ochtends altijd uit, maar vandaag was hij het vergeten. Ze vroeg zich af waar hij bleef. Muggen en vliegen vlogen tegen de hete lamp, bleven eraan kleven of vielen verschroeid in het schijnsel naar beneden.

‘Mama,’ hoorde ze David zeggen, ‘de boter is gesmolten.’

Ze wendde zich van het raam af, nam de eieren uit

de doos en brak ze op de rand van de pan, met een vork prikte ze de dooiers door. Nadat ze het gas lager had gedraaid, liep ze weer naar het raam. Achter de schuur, waar haar man aan het werk was, doemde de hoge witgepleisterde gevel van de kippenren op. Ze wilde zich juist omdraaien toen Harm naar buiten kwam. Hij hield twee kippen bij hun poten vast: ze hingen ondersteboven en fladderden met hun vleugels. Eén keer per jaar vulde hij de volière aan met de mooiste vogels uit de ren.

Met haar trouwring tikte ze tegen het glas in de hoop dat hij zou komen voor het middageten, maar hij hoorde het niet – of deed alsof hij het niet hoorde – en wierp de kippen over het gaas. Ze drukte haar nagels in haar handpalm en vroeg: ‘David, zullen we dadelijk iets leuks gaan doen?’

Ze ging achter hem staan en legde haar hand op zijn schouder.

‘Au,’ zei hij.

Ze trok haar hand terug als van een gloeiende plaat en vroeg: ‘Doet het nog pijn?’

‘Valt wel mee,’ mompelde hij.

‘Zo heeft je vader het vast niet bedoeld. Nou, zullen we dadelijk iets leuks gaan doen?’

‘Zoals?’

‘We kunnen... naar de braderie gaan.’

‘De braderie, alsof dat leuk...’

Afgeleid door een grote mot, die voorbij het raam vloog, slikte David de rest van zijn woorden in. Hij

stond op en volgde het diertje met zijn ogen, het vloog naar de lamp aan de overkant van het erf. Hij rende de bijkeuken in.

‘Het eten is klaar,’ riep Olga, maar ze hoorde de buitendeur al dichtslaan.

Met een zucht draaide ze het gas uit.

David kon alle sterrenbeelden aanwijzen en wist van veel sterren de naam, de doorsnede in kilometers en de afstand tot de aarde in lichtjaren. Noemde je een reeks getallen, dan berekende hij het gemiddelde razendsnel, uit zijn hoofd. Op school stelde hij de ene na de andere vraag, na elk antwoord vond hij de wereld nog interessanter en stelde hij zijn meningen bij. Als er op een ochtend in de krant zou staan dat de maan die nacht spoorloos verdwenen was, zou hij niet denken dat hij droomde. Hij zou zich kalm afvragen wat daarvan de consequenties waren, voor eb en vloed bijvoorbeeld.

Hij had op zijn kamer een kast vol boeken over het heelal, stenen en mineralen, bloemen en planten, er stonden twee atlanten, zijn schoolboeken en een psychologieboek dat hij van zijn zakgeld had gekocht. In dat boek stonden allerlei testjes waarmee hij kon uitzoeken of hij bijvoorbeeld een leider was of een volger, een optimist of een pessimist. Hij gaf zijn stemming elke dag een cijfer en schreef het in zijn agenda, op de laatste dag van de maand verwerkte hij de getallen in een grafiek die boven zijn bed hing.

Er bleek een verband te bestaan tussen zijn gemoed en de seizoenen. Hoe warmer het buiten was, hoe gelukkiger hij zich voelde.

Soms sloeg zijn stemming plotseling om, dan werd hij stil en kreeg niemand meer een zinnig woord uit hem. Uren kon hij dan zwijgend voor zich uit staren en repen chocola eten. Hij werd gepest op school. Hij was één meter vijftig en woog al zestig kilo. En hij was niet blank, maar donkerbruin, als chocolade. Hij was in Ghana geboren, waar precies wist niemand. Hij was afgestaan aan een adoptiebureau in Accra toen hij een baby van drie weken was. Altijd voelde hij zich blank, alleen als zijn klasgenootjes hem pestten, voelde hij zich anders.

Toen Olga de pan van het vuur nam, kwam David de keuken weer in, zijn handen op elkaar, je kon de vleugels van de mot tegen zijn palmen horen slaan. Hij opende ze langzaam. Op zijn pols vouwde het insect de vleugels dicht. Een zeldzame *Agrius convulvi*, stelde hij vast: hij wist van veel insecten de Latijnse naam uit het hoofd. Dit was een windepijlstaart die in de herfst naar Afrika vloog om zich daar voort te planten. Zo te zien was het een oud diertje; zijn vleugels waren grijs in plaats van bruin en één vleugel was ingescheurd. Steeds lager was hij gaan vliegen, aangetrokken door de lamp in de diepte, en uiteindelijk werd zijn verlangen naar het licht hem bijna fataal.

Hij zette de mot op de rand van het aanrecht en nam de pot appelstroop van tafel. De nachtvlinder vloog eropaf, landde op de rand en likte met zijn lange roltong van het zoet.

‘Da’s lekker, hè, meneer Agrius?’

‘Pas maar op,’ zei ze, ‘anders vangt je plant hem nog.’

Met één wenkbrauw opgetrokken keek David naar zijn vleeseter die voor het raam stond. De mot landde op zijn schouder en kroop onder de kraag van zijn blouse.

Hij had de plant in een halfduistere hoek van een bloemenwinkel ontdekt en hem gevraagd voor zijn elfde verjaardag. In het begin had hij telkens door zijn loep gekeken en tot in detail beschreven hoe het sap op de bladeren de vliegjes verteerde tot zwarte druppels. Eigenlijk wilde hij een grotere, eentje met diepe kelken waar je levende muizen in kon laten vallen, maar dat mocht niet van zijn moeder.

Uit de parse knol groeiden twee stengels als magere armpjes, met aan elk een vijfvingerig blad.

Olga ging aan tafel zitten en mompelde: ‘Dat akeelige ding ook.’

‘Jij gelooft toch in God, mama?’

‘Ja, en?’

‘Zo heeft God hem nou eenmaal bedacht.’

Hij nam een mes van tafel en tikte met de blinkende punt een blad aan, het balde zich samen als een vuist.

‘Oehoe... oehoe...’

Terwijl ze de afwas deed, hoorde ze David in de woonkamer dierengeluiden nadoen: het gekef van een vos, de roep van een uil, de krijs van een Vlaamse gaai. Vandaag was de laatste dag van de herfstvakantie, aanstaande maandag moest hij weer naar school. Vorig jaar, toen hij nog naar de lagere school ging, kwam hij tussen de middag naar huis en dan aten ze gezellig met hun tweetjes, Harm had vaak geen tijd. Op woensdag bakten ze pannenkoeken. Ze hadden eens een meelgevecht gehouden; ze had hem ingesmeerd totdat hij wit zag als een blanke en bijna stikte van het lachen. Maar sinds hij naar de middelbare school ging in Hovenbosch, de dichtstbijzijnde stad, zag ze hem minder en was het stil in huis.

Ze trok de vaatdoek uit het sop, Harm was nog steeds niet komen eten. Ze dacht geërgerd aan eergisteren. Toen ze terugkwam van de winkel en het erf op fietste, had ze zijn schorre stem in de achterstal gehoord. Ze zette haar fiets weg en ging in de deuropening staan. In het schemerduister ontwaarde ze hem, hij stond wijdbene met zijn handen in zijn zij. ‘David, voor de laatste keer!’ riep hij. ‘Waar is mijn aansteker?’ In een hoek klonk geritsel, Harm liep ernaartoe en trok een ineengedoken gestalte te voorschijn. Flauw licht viel op Davids gezicht, hij keek naar de grond en pruilde. ‘Rotjoch,’ fluisterde Harm. Hij liet hem los en gaf hem een stomp tegen zijn schouder.

Ze wrong de vaatdoek uit en dacht: als hij alsnog trek krijgt, moet hij zelf maar iets maken.

Nu had ze geen tijd meer, omdat ze met David naar de braderie wilde. Voor hem was daar allerlei lekkers te koop: noten, snoep en chocolade. En er was een tweedehandsmeubelmarkt – ze was op zoek naar een kastje om haar verzameling bladmuziek in op te bergen. Nadat ze het aanrecht had schoongemaakt, liep ze de halfduistere woonkamer in.

‘David,’ zei ze, ‘ga je mee naar de braderie?’

Het was stil in de kamer. Achter de vitrine van de servieskast glansden borden en schotels die er zelden uit werden genomen: erfstukken uit de familie van Harm. Alleen met een begrafenis of een trouwerij werden ze gebruikt. Een antieke klok hing zacht-

jes tikkend aan de muur, ernaast hing een schilderij van het vooraanzicht van de boerderij: 'Ora et labora 1855'. De schildering zag bruin van de aanslag van anderhalve eeuw sigarettenrook. Dieper in de kamer was de zithoek, bij het raam aan de straatzijde. Een varen stond op de vensterbank; ze plukte er een dood blaadje af.

'David?'

Ze hoorde haar stem weergalmen in de donkere hal, maar er kwam geen antwoord. Juist toen ze de hal in liep, brak de zon door de wolken en viel er blauw, bruin en groen licht door het raampje boven de voordeur, het glas in lood stelde de levensboom voor. In geen maanden was de deur open geweest, bezoek kwam meestal achterom. Haar muziekstandaard stond ervoor, stapels bladmuziek lagen er slordig door elkaar: Bach, Händel, Pergolesi.

Omdat er geen antwoord kwam, beklom ze de drie krakende treden naar Davids slaapkamer, de opkamer. Ze bleef in de deuropening staan, het raam stond open. Was hij weer eens naar buiten geklommen? Dat deed David wel vaker als hij iets in zijn schild voerde en ongezien weg wilde. Vandaag was daar alle reden toe, want hij mocht voor straf in zijn eentje het erf niet af. Gisteren had hij de vogelverschrikker van de buurman in brand gestoken. Ze had een rookwolk zien opstijgen die boven de ren verwaaide, was naar buiten gerend en zag hem bij de vlammen staan. Hij staarde in het vuur met Harms

benzineaansteker in zijn hand. Hij stak wel vaker iets in brand, vuurtjes stoken zat hem misschien in de genen. Ze zou het niet aan Harm vertellen, had ze beloofd, maar voor straf moest David de komende dagen op het erf blijven. En hij moest de aansteker aan Harm teruggeven, maar hij durfde niet en gaf hem aan haar. Misschien was dat ook beter: Harm zou hem wat aandoen. Ze zou over een paar dagen, als Harm was bedaard, tegen hem zeggen dat ze hem tussen de kussens van de bank gevonden had, precies waar Harm altijd zat.

Ze vroeg zich af wat David nu weer in zijn schild voerde. Peinzend, zachtjes op haar lip bijtend, keek ze zijn kamer rond om te zien of ze aanwijzingen vond. Zijn mobiele telefoon lag op het bureau, waarom had hij die niet meegenomen? Opgezette vogels keken haar met hun glazen kraalogen vragend aan. Ze ging voor het raam staan en riep: 'Harm, Harm!'

Hoog van toon als in een opera weerkaatste haar stem op het erf, waarna het schuurdeurtje openging en hij wijdbeens op de drempel verscheen. Hij nam zijn pet af en veegde over zijn gemillimeterde zwarte haar.

'Waar is David?' vroeg ze.

'Ik zag 'm vijf minuten geleden nog. Ging een mot vrijlaten.'

'Waar?'

'Geen idee. Hij liep het erf af.'